

# Egy nő a diaszpórából

*Ez itt különös és tanulságos történet egy nőről, aki az etikát morálra cserélte, külsejével alkalmazkodott környezetéhez, és elveit úgy váltogatta, ahogy a szél fújt, valamint a férfiről, aki undorító módon ki akarta őt használni, meg a szalamandráról, amely megtanulta, hogy a környezetnek megfelelően váltogassa a színét.*

Vége volt a langyos, esős októbernek, három napra kiderült az idő, és mivel a fák levelei már régen megsárgultak, a száraz leveleket a szél könnyedén letépte és végigröpítette a szurdokban, összevissza, mígnem szétszórta a szikla meredélyein, majd letette a záporpatak medrébe. A rezgőnyárfák rég lehullatták levelüket, csak a víz mellett álló ezüst füzek őrizték őket még makacsul, egészen novemberig. A habzó, zavaros víz tovább sodorta a lehullott leveleket, azok körtáncot jártak ott, ahol a zúgók vize elsimult, és horgászatra nem volt semmi remény olyan kezdők számára, mint Boro K. Marič. Boro sznob volt, csak nemrég kezdett horgászni, és azt is presztízsokból. Mindjárt megvette a legdrágább felszerelést, befizetett egy expressz tanfolyamra, és a legfelkapottabb helyekre járt pecáznia. Rövidesen a horgászélet tagja lett, ő is csak szívárványos pisztrángot fogott és dobott vissza a vízbe, lekicsinylően tenyészhalaknak hívta őket, és a legdivatosabb helyekre járt horgászni. Valódi hazai pisztrángot szeretett volna fogni meg félméteres pénzes pért. Vízálló okostelefonjával minden kifogott hallal szelfit készített, és a képet rögtön föltette a közösségi hálóra. Ha nem volt fogása, elhúzódtott a többiektől, eltűnt a kanyarban, vagy messze lemaradt társaitól, hogy ne lássák, mekkora sarlatán. Majd kitalálta a leghülyébb és valószerűtlenebb történeteket, mint amilyen az itt következő is.

– Ha nem ismerném, el sem hinném neked – mondta nemrég az egyik ismerős, amikor megemlítettem, hogy találkoztam Boróval Verdén, a Kis- és Nagy-Ljubljana találkozásánál, és lelepleztem hazudozásait. Boro éppen azt mesélte, mártír Szent Pére esküdve, hogy a torkolatban, ahol a két Ljubljana egyesül, talált egy jugoszláv gyártmányú M75 kézigránátot. Kibiztosította. A gránát elsüllyedt, négy másodperc múlva fojtott hangon felrobbant, és buborékok sokaságát felszínre bocsátva megtörte a víz tükrét. A folyófenékről feljött az iszap, s a zavaros vízből az összes hal fehér hasával fölfelé bukkant elő. Az örvénylő víz a zúgóhoz sodorta őket, és elvitte, ki tudja, hová. Több száz halat. – Így van – hagyta rá Boro –, a gyaloghídon állt egy kövér ember, látásból ismerem, tűzoltó volt vagy vadász, a part mentén futott, belegázolt a folyóba, és kihúzott egy óriási dunai galócat. Készítettem róla pár fotót, a képet átküldtem a telefonjára, a magamérőleg véletlenül kitöröltem.

– Az ő telefonjára, akit csak látásból ismersz? – hitetlenkedtem.  
– Igen, megadta a telefonszámát, de elfelejtettem – hazudta sebesen.  
– A számát viszont megjegyezted – erősködtem.  
– Régi mobilom van, nem olyan okos, mint ezek a maiak.  
– Aha – sóhajtottam, és félrenéztem, hogy ne találkozzon tekintetem e notórius hazudozóéval.

Boro K. Marič összefűzte papírjait, és egyre ingerlékenyebb lett, amint azt elárulta türelmetlen tocsogása és ideges matatása a horgászbottal is. Mindez körülményes szitkozódás közepette zajlott, míg nem a műcsalit sikerült egy túlparti bokorba juttatnia. Noha a folyót könnyedén átszelhette volna, hogy leszedje a csalit a bokorról, és kibogozza a zsinórt, ő inkább káromkodott, és úgy meghúzta a rugalmas horgászbottot, hogy az elgömbült, a zsinórja megpendült, s amikor a bot kettétört, Boro a vízbe dobta.

– Négeranyádpicsája! – kiáltotta, csak úgy visszhangzott, mire még egyszer végigördította. És még egyszer és még sokszor, kétszer felugrott, összevizezte magát, végül fogott egy követ, s olyan erővel hajította el, hogy az szállt, mint a puskagolyó, egyenes vonalban, majd a végén elenyészett. Boro leült egy sziklára, s a folyót követve pillantásával, a távolba meredt. Oda, ahol köd szállt fel a vízből. A sziklákon és elakadt farönkökön átbukó víz távoli moraja összekeveredett a zúgók hangjával és az előttük heverő lapos köveken átömlő víz csobogásával.

A nap fokozatosan tűnt el az ég pereméről, szórt fény lopódzott a szurdokba, elnyelte a mélységet, a sziklákról letörölte az árnyékokat, és tejszerű visszfényt vetett a folyóra, mire a víz átláthatatlan és sűrű lett.

Borral teli félliteres műanyag palackot vett elő, kinyitotta a Delamaris zöldsesgek halkonzervét, és ideiglenes kanállá formálta a konzerv fedelét. Már az első falat visszarepítette a gyerekkorába, amikor az Iški szurdokot külföldiek nem látogathatták, ahogy arra átlőtt ócska, rozsdás tábla figyelmeztetett a Maharadzsa nevű partizán emlékműve mellett vezető dűlőúton, ami a helybeliek által greblyének nevezett vízgyűjtőhöz vezetett. Az emlékműnél szokták hagyni a kerékpárokat, kismotorokat, jobbra kanyarodtak, majd fölfelé vették az irányt a jól kijárt, folyamatosan emelkedő ösvényen, ami aztán meredeken futott le a záporpatakhoz, gyökerek fonták át az utat, mohos sziklák keresztetkék, a mélyedések pocsolják és puhán málladozó avart tartogattak, az ösvény síkosan kerülte meg a göcsörtös gyertyánokat, csökött bükköket, őszöreg fenyőket. A szellő időnként rothadás- és dögszagot hozott, és a „Zöldfülű” már csak negyedóra járásra volt innen. Ott a sziklák és a meredek kőfal meg a homokfövény közé szoruló zöldes vízű, lefelé nyitott mély vízgyűjtőnél elvezető ösvény mellett kínálkozott alkalmas térség tűzrakásra meg egy kis kétszemélyes sátor számára, amiben legtöbbször négyen aludtak.

Fent megzörrent valami, a neszt kőgörgeteg kísérte, ha egy zergepár a kőtörmelékkel együtt a mélybe csúszott, és a sátortól nem messze, közvetlenül a torkolat fölött beleesett a zúgó sekély vízébe.

– Faszpicsakibasozthígfos! – ordította Boro felriadva, amikor éppen eléje röpült egy autógumi méretű szikla, bele a sekély vízbe, lefröcskölte, és átszökellt fölötte, nagy csattanással beleállt a fűz ágbogaiba, olyan erővel, hogy az összes levél lehullt, és beborította Borót.

Ugyanakkor földdel kevert kötörmelék csapódott a vízbe, legurult és egy nővé állt össze, majd különös formába gyűrve, mozdulatlanul terült el a felkavart vízben. A víz sodrása lehúzta a nő sárga dzsekijét, megemelte szakadt pántú hátizsákját, lecsupasztotta a hasát, a köldökét, haját fekete algacsimbókokká változtatta, és eljátszadozott a nő bal kezével, amely mintha búcsút intett volna valami lassított, vízalatti ritmusban.

Boro K. Marič fenékre ült megkezdett mozdulata közepén, mint akit megbabonáztak, sokkolva a váratlan fordulattól, és csak nézte a nő orrig víz alá merülő, kifejezéstelen, nyugodt, sápadt, arcát, amit a csuklya félig eltakart. A nő orrából vér szivárgott, szája széléről belecsöpögött a vízbe, és halványvörös virágokat eregetett belé.

Boro szeme megakadt a nő köldökén. A köldök visszanézett rá, hívogatta, először félnken és tartózkodón, majd egyre kihívóbban, mintha mohón kinyílna, mint egy érzeki női száj. Boro ágyéka megkeményedett. Boro akkor mozdult meg, mikor a víz elmozdította az ott heverő sziklát. Ekkor a csendből, amit csak a víz csobogása tört meg, zúgva, csobogva újabb hatalmas kődarab gördült oda, és a sziklás partnak csapódva megrepedt. Egy éles kődarab eltalálta a sárga dzsekis nő térdét, mire ott is vér keveredett a vízbe. Boro odaugrott, és a nőt nagy nehezen kivonszolta a fövényre. Nehéz volt, amilyen nehéz egy hatvankilós teremtés, akiben se élet, se szándék, hogy kicsit megkönnyítse az őt emelgető ember dolgát. Boro oldalára fordította a nőt, és feje alá tette a hátizsákját.

– Asszonyom. Asszonyom! – szólongatta. Profinak érezte magát.

Boro nadrágcizmája zsebéből mobilt vett elő, és felhívta a körzeti ügyeletet. Mint arra számítani lehetett, a szűk kanyonban nem volt térerő. Ahhoz el kellene jutnia a Maharadzsza-emlékműig. Fél óra, ha jól kilép. A nő fölé hajolt, hallgatta gyenge lélegzetét, megtapintotta nyakerét, kezébe vette erőtlen csuklóját, és úgy érezte, a nőnek meg fog hasadni a szíve. Melle megfeszült, hörögve lélegzett, mikor Boro a szemüvegtörlővel megpróbálta elállítani az orra vérzését. Majd óvatosan lehúzta a nő dzsekijén a cipzárat, és a testére tapadó trikón keresztül aprólékosan végigtapogatta, hogy megállapítsa, nincs-e mellkasi vagy hasi sérülése, s a bordái épek-e. Legtovább a mellkasán időzött, s mikor a sérült felnyögött, megint megszólította.

– Asszonyom!

Mormogás volt a válasz.

– Úgy tűnik, fent minden rendben van – mondta inkább magának, mint a nőnek, miközben kigombolta és kicipzározta annak nadrágját. Annyira kibontotta, hogy kilátszott a nő bugyija. Selyem, pamut és műszál keveréke volt, vörös színű, bordó vörös, fekete csipkével a szélén, ami Borót annyira felizgatta, hogy megint feszítést érzett az ágyékában.

– Miféle nő megy ilyen fehérneműben kirándulni? – kérdezte magában, a nő pedig, mintha hallotta volna, mit gondol, érthetetlenül mormogott. – Magad is láthatod. Ilyen, – fordította le Boro a nő mormogását.

Aztán Boro K. Marič levetette horgászmellényét. Majd lehúzta a cipőjét, vékony nadrágcizmáját, s így, meleg zokniban és jégeralsóban hajolt le a nőhöz, és közölte, hogy le fogja vágni róla a bugyiját. A nő nem értette, csak nyögött egyet.

Boro óvatosan lehúzta a nő cipőjét, mellényéből elővette rozsdamentes finn

filézőkését, bátran belevágott a nő nadrágjának alsó szélébe, és lassan, türelmesen haladt az oldalvarrás mentén a csípője felé. A nadrágot hasítva persze belevágott a csipkés bugyiba is, ami oldalt volt a legkeskenyebb, szalaggá vékonyodott, ami masnira volt kötve. Mikor az elasztikus anyag összeugrott, felfedte a nő napot nem látott fehér bőrét, melynek alabástroma megőrződött a fürdőruha alatt. Nem volt leborotválva.

– Uh – fakadt ki Boro K. Marič.

A nő bal bokája kivörösödött, kis vérző seb tátongott a térde külső felén, nem volt mély, és már dagadni kezdett. Boro látta, hogy a sebet mielőbb össze kellene varrni. A vízben kimosta a kis szemüvegtörő rongyot, amivel előbb az orrvérzést csillapította, kicsavarta és átította pálinkával, ami mindig volt nála lapos kis fémkulacsban. Óvatosan nekilátott a seb kitisztításának, aztán megint bepálinkázta a kis rongyot, és letörölte a vért, ami még mindig csöpögött a nő orrából. Boro levetette az ingét, kifejtette az ujját, és levágta róla a mandzsettát. Gyorsan és ügyesen csinált mindent, mint aki nem először teszi ezt. Aztán a mandzsettát rátette a sebre, és átította pálinkával. Ivott egy korttyal, és az inguuj maradékából kötést készített, amivel a még vizes nadrágszárat akarta rögzíteni. Eszébe jutott, hogy jól jönne most a horgászzsinór, elszaladt a kettétört horgászbótért, leszedte róla az orsót, és akkor ért vissza, mikor a nő kezdett magához térni.

– No, no, no, por favor! No! Por favor – kiáltotta a nő félelemmel a hangjában. Iszonyat ült ki a szemébe, amikor meglátta a derékig meztelen embert a férfiaságát kiemelő jégeralsóban, amint különös arckifejezéssel feléje rohan.

– No. No me hagas esto. Ten piedad de mí.<sup>1</sup>

– Nem fogom bántani, csak segíteni akarok – mondta Boro, amikor letérdelt a nő mellé, és megkérdezte, beszél-e esetleg franciául.

– Nem, nem. Szlovénul tudok, de rosszul. Viszont értek mindent – mondta a nő meglepve, és megint felkiáltott, ezúttal szlovénul, hogy hagyja békén, könyörüljön rajta.

– Semmi rosszat nem akarok. Csak segíteni szeretnék. Megsérült a térde. Talán össze kellene varrni. De előbb bekötöm, és megpróbálom elállítani a vérzést.

Sietve hozzá is látott, és a feltűrt nadrágszárhoz illesztett pecabot-darabokkal rögzítette a nő térdét, hogy ne tudja mozgatni, és az egészet ügyesen körbekötötte a horgászzsinórral, amit közben szedett le a kattogó orsóról, és a végén sikerült úgy meghúznia, hogy a zsinór nem vágott bele a nő lábába. Az közben nyögött és zokogott, összeszorította ajkait. Boro időnként rápillantott, zavartan rámosolygott, és közölte vele, hogy minden rendben lesz, van fájdalomcsillapító a hátizsákjában, de minél előbb szállást kell építenie és tüzet kell raknia.

– Miért? – kérdezte a nő.

– Nincs térerő, és mindjárt este lesz. Itt kell éjszakáznunk. Legjobb volna, ha levetné a vizes cuccait, és felvinné az enyémet. Hideg lesz.

– Mi? – kérdezte a nő bizalmatlanul. – Milyen cuccot?

– A göncöket, ruhadarabokat. A vizes ruhát. Megszáritom a tűznél – mondta, és a nőnek adta gyapjúkardigánját, ingét, maga mellényt vett atlétatrikója fölé, sietve nekiállt száraz fát gyújtani, ami sok volt a hordalék között, és titkon végig-

<sup>1</sup> Ne tedd ezt velem! Könyörülj rajtam! – *A ford.*

mérte a nőt, amint ülve öltözködött. Bár a fájdalomtól, karcolásoktól, horzsolástól, a homlokán éktelenkedő véraláfutástól eltorzult az arca, Boro kimondhatatlanul szépnek találta. Az a fajta szépség ékítette, amely sohasem tűnik el, ami mindenünnen árad, amit az ember folyamatosan magába szív a természetből, és vissza is adja oda. Szüntelen bánat és nyugodt kedvesség sugárzott belőle, meg büszkeség és valami ősi dac. Ez a kisugárzás erős hatást tett Boróra, aki egy pillanatra tátott szájjal mozdulatlaná dermedt.

– Használt a tablettát? – kérdezte, miközben tüzet rakott egy mélyedésben.

– Azt hiszem, igen – mondta fáradtan és halkán a nő. Hangját szinte elnyomta a csobogás.

Ezután látott hozzá Boro a szállás kialakításához. A mélyedés mellett magasodó sziklák közé uszadékot, száraz ágakat és leveleket hordott össze, a száraz ágakat a sziklához erősítette, majd vékony ágakból és fenyőgallyakból ideiglenes tetőt eszkábált följük.

– Egyelőre megfelel. Eső nem várható, viszont nagy lesz éjszaka meg reggel a harmat. Csak úgy csurog majd – mondta, miközben rakott a tűzre, és mielőtt besötétedett volna, a tűz közelébe terítette a nő ruhadarabjait.

– Maga nem idevaló? – kérdezte Boro a nőt, miután bemutatkozott neki.

– Nem. Argentín vagyok. Bariloche városból. Nos, Barilocsból. Maria Sonia Barilocsból. Férjzett Pescador Mendozával, elvált és most újra Ribič nevezetű. Hát nem muris?

– Miért volna muris? – kérdezte Boro, a nő száját bámulva.

– Azért – felel a nő nyugodtabban, és mosolyogni próbált.

– Hogy került ide?

– Egyszerűen. Nagyapám idevaló Rakovnikra. Azoknak a fiatal domobranoknak az egyike, akiknek a háború után sikerült Karintiából Argentínába szökniük. Buenos Aires nem tetszett neki, ezért elment Patagóniába. Elvett egy indián lányt, és apám, a fiuk elvette anyámat, aki a szlovéniai Kožljekből származik. Apám és nagyapám is túravezető, hegymászó volt, és mindenhova magukkal vittek. Tűzföldre is eljutottam velük. Nagyapám megtanított a természet szeretetére, apám pedig a vadászatra. Azért jöttem ide, nagyapám hazájába, hogy megtaláljam a rokonaimat... és bejárjam a természetet. Enélkül nem tudok élni. A hegymászás a véremben van. A hegymászás – azt hiszem, így mondják.

– Túrázás. Alpinizmus – helyesbített Boro, és botjával megpiszkálta a tüzet, mire az szikrákat hányt. – Én Boro Koro Marič vagyok.

– Maga sem idevaló... – mondta Maria Sonia.

– Hogy érti ezt? – kérdezte Boro.

– Úgy, hogy maga néger – közölte Maria Sonia.

– Mulatt vagyok. Kissé sötétebb a bőröm, de innen származom. Apám ide járt az orvosira, aztán hazament Guineába. Így vagyok félig mandinka, félig karintiai. Anyám idevaló, Črnából. Az egyetemen ismerkedtek meg. Egy épületben laktak a Diákvárosban. Apám lediplomázott, anyám pedig teherbe esett.

– Mi az a mandinka?

– Olyan, mint a szlovén az egykori Jugoszláviában – villantotta meg Boro Koro Marič hibátlan fogsorát.

– Még nem láttam négert pecázni – mondta Maria Sonia, és elmosolyodott.

– Csakugyan ritkaság. Van ugyan egy afroamerikai, van saját honlapja, és azt írja magáról, hogy a pecások világában ő a kivétel. A négerék ott harcsát meg pisztrángsügért fognak.

– Igazán? – mondta a nő, és a lohadó tűzbe meredve, összeszorított foggal gyúrta le fájdalmát.

– Fáj?

– Igen. És fázom.

A férfi száraz ágat rakott a tűzre, levetette mellényét, és a nőre terítette, ráadta horgászcsizmáját, és ellenőrizte, mennyire száradtak meg a ruhái. Majd előke-reste laposüvegét, és ivott egy kortyot, mert tudta, hogy hosszú lesz az éjszaka.

– Mit csinál különben? – érdeklődött Boro Koro.

– Különben? Nem csinállok semmit.

– Így szokás kérdezni. Különben mit csinál?

– Semmit. Mindig ugyanazt – felelte Maria Sonia.

– Mivel foglalkozik ezen kívül?

– Mit akar ezzel mondani? Mit csinállok azon kívül, hogy idegenek fejére esek? Miből élek? Mi a foglalkozásom?

– Ez az, mivel foglalkozik? Úgy értem, mit csinál? Miből él? – kérdezte a nőt, miközben megint rakott a tűzre, az fellobbant, és Boro arcába sütött, amikor a ropogásból szikrák pattantak a derűs ég felé. Lent a szurdokban már besötétedett, nehéz volt kivenni a távoli részleteket, a madarak dala elnémult, nyirkos hideg nyomult feléjük, mire Boro K. Marič összekuporodott, és odafigyelt a belsejében megszólaló hangra: lépj le, Boro, és hagyd itt a csajt. Foglalkozzon csak magával. Sántikáljon ki innen vagy aludjon itt, te csak menj le a kocsihoz, és hívd föl a 112-t.

– Elektrotechnikát végeztem – folytatta Maria Sonia –, hangmérnök voltam a rádiónál. Túravezető lettem, tangót táncoltam, kórusban énekeltem, és mikor férjhez mentem, következett a borászat. Másfélmillió literre volt pincészetünk. Merlot és cabernet. Mendozában. De nem tartott sokáig – közölte fájdalmas arccal.

Aztán hallgattak egy ideig, ki-ki a maga gondolataiba merülve, beburkolózva a környezet egyre erősödő zúgásába meg a tűz ropogásába, ami remegő fényvel szórta be őket, és élénk árnyakat vetett a köves háttérre.

– Fáj valamije? Hogy van? Gondolom, tűrhetően – harsogta túl Boro a víz csobogását, hogy zavarát leplezze, és abbahagyta a tüsténkedést a tűz körül. Arra gondolt, hogy össze kellene varrnia azt a sebet. Tű helyett a horgot használná, meg a lehető legvékonyabb zsinórt, bevetné a csipeszeit, jók lesznek szikének, amikor Maria Soniának eszébe jutott a telefonja. Egyik zsebében sem találta, mivel a hátizsákban volt. Kiskés, irattárca, fejlámpa, alufóliában szendvics, pástétomos zsemle és narancsleves palack társaságában. Volt ott egy gyapjúkardigán meg tisztasági betét. Minden nedves volt, csak a betétek maradtak szárazak az eredeti csomagolásban. A kardigán csuromvíz lett. Boro kicsavarta és szétterítette a tűznél, a többi ruhadarab mellett, a szendvicset kitette egy lapos kőre, a zsemlet nyársra tűzte, azt a földbe szúrta, hogy a forróság csak messziről érje. Aztán bekapcsolta az elemlámpát, és amikor kigyulladt, elégedetten elmosolyodott. Amikor eloltotta, a tűz fényénél is alig látta a nőt, aki mellette feküdt, és a sírás hatásán küszködött a fájdalommal. – Maria Sonia! – szólította első ízben a

nevén, és úgy tűnt neki, hogy ezt a két nevet nem tudja együtt kimondani, ezért halkán és óvatosan ejtette ki, mintha két személyt szólítana: – Maria Sonia.

– Tessék?

– Egyen egy kis csokoládét. Itt a szörp is. A cukor jót tesz a közérzetnek.

– Köszönöm, nem kérek. Nem kívánom.

– Mégis, legalább egy keveset. Én is eszem – mondta Boro, és kettétörte a csokoládét. – Marcipános. Mmmm. Meg pisztáciás. Hú, de jó – mondta evés közben.

– Ebben a csokoládéban nincs sem marcipán, sem pisztácia – mondta Maria Sonia, miután a csokoládé felét már eltüntette.

– Hogyhogy nincs? – hitetlenkedett meggyőződés nélkül Boro Koro Marič.

– Valami ócska trükk lehet – mondta Maria Sonia tettetett dühvel, mire mindketten felnevettek.

– Tegeződhetünk? – kérdezte hirtelen Boro.

– Persze – felelte Maria Sonia.

– Szólíthatlak Soniának, vagy előtte Mariát is mondanom kell?

– Apám Marsonnak hívott.

– Ez olyan, mint egy cég neve, ami pisztolyokat, a pecabotra orsót meg öngyújtókat vagy egy prima whiskyt gyárt. Oké. Marson, én Boro vagyok.

– Szervusz, Boro. Ez meg olyan, mint egy traktor márkaneve.

– Mióta vagy itt? – kérdezte Boro. – Ma reggel érkeztem. Autóbusszal Borovnicéig, aztán gyalog Pokojiščén keresztül Padežig. Onnan elmentem a Krími-barlangig, és onnan Osredekre, fél órára megálltam az egyik parasztháznál. Krvava peč mellett folytattam az utamat, aztán el akartam menni Iška vasig, hogy újra buszra szálljak, vagy megaludjak falusi turizmus keretében. Na, ez itt nem falusi turizmus.

– Azt akartam kérdezni, mióta vagy Szlovéniában? – érdeklődött Boro Koro.

– Nem régóta. Két hete. Kicsit ismerkedem. Kirándultam, és felkerestem a rokonokat. Nincsenek sokan. Meghaltak. Vagy elköltöztek. Kožljekban már senkim sincs. A ház még áll, az istállót félig lebontották, a szomszédok közül már senki sem emlékszik semmire, vagy nem akarnak beszélni a történekről. Mama nagybátyja Cerknícán van az idősek otthonában, Rakovnikban él egy nagynéném az unokanővéremmel, és Kodeljvóban a nagybátyám. Most nála lakom.

– Milyenek találd Szlovéniát?

– Szép. Tiszta és rendezett. És békés. Argentína nagy, te is tudod. És nagyon sokféle. Úgy értem, észak és dél között óriási a különbség. A dzsungeltől és a sívatagtól a jégmezőig van minden. Hatalmas legelőkön az a tömérdek szarvasmarha. Egyes földbirtokosok azt sem tudják, mekkora a szaporulatuk. A gaucsók motorral vagy helikopterrel követik a csordákat, és ebédre nyugodt szívvel levágnak egy bikaborjút, sütnek egy bifszteket, a maradékot pedig otthagyják a dögevőknek vagy a komposztba rakják. Ez jellemző odaát. Itt minden kicsi. A tavak kicsik, a folyók keskenyek, a hegyek alacsonyak, a városok kicsik, kellemesek, nem veszélyesek, az emberek korán aludni mennek.

– Mi hiányzik itt a legjobban?

– Egyelőre semmi. Az emberek talán túl zárkóztak. Nem tudjátok elengedni magatokat, nem tudtok megnyílni, ha nem isztok egy kicsit.

– Na igen, ezek sztereotípiák, melyek már rég nem érvényesek. A fiatalok lazábbak. Több a déli betelepült az egykori közös országból meg az ő utódaik. Ez

a zárkózottság inkább Szlovénia középső részére jellemző. A többiek vidámab-  
bak. Különösen a borvidékeken.

– És te milyen vagy? Melyik csoportba tartozol?

– Mit tudom én. A melankolikusok közé. Anyámra ütöttem.

– Azt gondoltam, ti négernek vidám fickók vagytok.

– A néger megnevezés sértő. Olyan, mint mikor egy romát cigánynak nevez-  
nek, bár ezt ők maguk között így mondják. Más viszont ezt véletlenül sem mond-  
hatja. Egymás közt mi is négernek hívjuk magunkat, de ez testvérek között törté-  
nik. Mi tudjuk, hogy ez csak szívatás, de mások részéről nem biztos, hogy az. Ha  
én mondom egy feketére, hogy néger, zambó vagy boxos, az egészen más, mint  
ha egy cigány mondja négernek a feketét, mert akkor ez bántó.

– Bocsáss meg, nem úgy gondoltam – mondta Maria Sonia, és a sötétbe nézett.  
Ott van-e Boro mosolya?

– Inkább mutasd a lábad. Látni szeretném.

Feltette a fejlámpát, bekapcsolta, és akaratlanul belevilágított Maria Sonia sá-  
padt, elgyötört arcába, mire az elfintorodott, és tenyerét a szeme elé tartotta a túl  
erős fényben.

– Elnézést, nem szándékosan csináltam – mondta Boro, és fokozatosan lefej-  
tette a rögtönzött kötést. Igyekezett lassan és gyengéden csinálni, hogy a hor-  
gászsínórt meg a horgászbót részeit a lehető legnagyobb figyelemmel fejtse le,  
és tekintete ne tévedjen a combon át a nő ölébe, amit csak részben fedett el a bu-  
gyi, ami úgy felgyújtotta Boro képzeletét, hogy alig tudott összpontosítani a  
megdagadt lábfejre meg az elkékült bokára, pedig az úgy felpuffedt, mint a kelt  
tészta.

– Milyen? – kérdezte aggódva Maria Sonia.

– Szuper. Csodásan néz ki. Éppen balerínacipőbe való, hogy kiemelje a pufók-  
ságát – suttozta Boro Koro Marič, és a nő sérült térdére összpontosította a figyel-  
mét: ezt itt nem merem összevarrni. Túl mély a seb, különben is, holnap megjön  
a mentő. A sürgősségen szépen összevarrják, aztán hálót tesznek rá.

– Van még tablettád? – kérdezte Maria Sonia Boro Koro Maričot, megkereste  
a kezét, és megszorította. Boro viszonzta a szorítást, aztán engedett, mert Maria  
Sonia keze puha lett és erőtlén.

– Mindjárt adok tablettát, csak ezt fejezzem be. – Maria Sonia felé nézett, és  
ezzel újra a szemébe világított. Az hunyorgott, és vacogva szorította össze a szá-  
ját, Boro a homlokára tette a tenyerét, halkán, szinte szerelmesen suttozta neki,  
hogy mindjárt kész lesz, és gyorsan fertőtlenítette a seb környékét, kiitta a lapos-  
üveget, két tisztasági betétet helyezett a sebre, és bekötötte a lábat: – Így, Marson.  
Nem olyan súlyos, mint első pillantásra látszott. Viszont lázad van, lázas vagy.  
Marson?

Meghallgatta a nő gyenge lélegzését, megtapogatta alig észlelhető pulzusát,  
aztán gyengéden megragadta a vállát, és megrázta: – Hé, Marson! Most nincs idő  
elájulni. Marson, ébredj fel. Ébresztő! Marson! – Maria Sonia felébredt kábulatá-  
ból, hunyorgó szemmel motyogott valamit, aztán motyogása érthetetlen beszéd-  
dé formálódott, majd lassan szavakat öltött:

Mi negro ángel de la guarda  
Estar conmigo esta noche  
Defiéndeme todo el mal  
Tenía que caminar hasta el lado nocturno  
Acariciante me bendiga con palabras  
Me hablan con las palmas  
Cerca de mí está un soporte sólido  
Negro mi ángel de la guarda.<sup>2</sup>

Maria Sonia egyszerre elhallgatott, és zavartan nézett körül. Friss fenyőillat terjengett, a leégő tűz, a nyirkos talaj meg a gomba illata, könnyű szellő fújta szét a lángot, az ideiglenes szállás felé terelve a füstöt, mire Boro Koro Marič szeme megtelt könnyel, vagy talán más miatt könnyezett. Megtörölte a szemét, és az órájára nézett. Negyed kilenc volt. Hosszú még az éjszaka, gondolta, és fájdalomcsillapító után nyúlt. Még hat darab volt a fóliában. Kettőt kivett, vigyázva megemelte Maria Sonia tarkóját, szájába adott két tablettát, az arcába meredt, és keze közben szándékosan a nő ajkához ért. Puha volt.

– Igyál – mondta, valamit mondania kellett, és óvatosan csordított szájába egy kortyot, hogy le tudja nyelni a tablettákat.

– Mi történt? – kérdezte Maria Sonia gyenge hangon, és úgy nézett a férfitra, hogy annak, ha akkor megszólal, menten elcsuklik a hangja. Boro Koro csak ekkor vette észre, hogy Maria Sonia icipicit, alig észrevehetően kancsalít, és rájött, hogy a tekintete ezért olyan vonzó, ezért dobogtatja meg a szívét és bénítja meg a nyelvét. Boro Koro Marič még mindig nem volt biztos benne, hogy Maria Sonia igazából egyenesen a szemébe néz-e vagy kissé mellé, mert esetleg fenntartásai vannak a bőrszíne miatt, vagy más történik. Egyvalamiben viszont biztos volt. Hogy beleszeretett. Hogy tetszik neki.

– Kis időre elvesztetted az eszméletedet.

– Beszéltem?

– Igen. Először félrebeszélte, aztán mintha imádkoztál volna. Spanyolul.

– Különös álmom volt. A katonai junta idején, 1981. november 11-én tűnt el nagyapám, a sógora és két unokaöcsém. Nagyapámmal horgászni voltunk éppen a Rio Filo Hua Humon, egy rövid, talán húsz méter széles, kanyargós folyón, ami két tavat táplál San Martín de los Andes mellett. Ínyenceknek való horgász hely, ahol nekünk is nagyon jó fogásunk volt. Én csak hatéves voltam, és múltégygel fogtam egy folyami pisztrángot, ami hosszabb volt, mint a lábam. Egyszer helikopter repült fölénk, amiből nagyon magasról egymás után hárman ugrottak ki. Az egyik beleesett a Lago Nuevóba, éppen a torkolatnál, a másik a partra zuhant, a harmadik a sekély folyóvízbe. Nagyapámmal odafutottunk, és láttuk, hogy a rokonaink. Nagyapám a tóhoz futott, kihúzta a partra Diegót, és lefektet-

---

<sup>2</sup> Órangyalom, őrizőm,  
maradj velem éjjel,  
óvj az éjjel minden rossztól,  
légy mellettem, nálam posztolj,  
mellettem állj, rendületlen,  
baj ne érjen készületlen.

te Armando mellé, akit előbb a hátára fordított, és keresztbe rakta a mellén a kezét. Majd a sekély vízben fekvő fiatalabb Diegóhoz indult. A helikopter ekkor leszállt, fekete egyenruhás katona ugrott ki belőle, fekete maszkos sisakban, pisztolyát nagyapámra szegezte, és a helikopterhez hajtotta őt. Akkor kezdtem imádkozni az őrangyalhoz.

– Valóban így történt?

– Nem, ezt csak álmodtam. Valójában elvitték őket egy kaszárnyába, ahonnan sohasem tértek vissza.

– Örület. De miért?

– Az egy piszkos háború volt. Két unokabátyám exponálta magát a baloldalon, nagybátyámat azért vették célba, mert elnázta a fiúk tevékenységét az egyetemen, nagyapám azért keveredett bele, mert látogatóban volt náluk. Ő számított járulékos veszteségnek.

– És a szüleid?

– Vidéken szerencsére nem volt olyan veszélyes a helyzet. Túléltük. Azért is, mert kezdettől fogva menekülteknek, a kommunizmus áldozatainak számítottunk – mondta szomorúan.

Boro eloltotta fejlámpáját, megrakta a tüzet, a pálcáról ledörgölte a meleg és füstös földet, ellenőrizte, hogy megszáradt-e a ruha, szendvicsét elvette a parázs közeléből, és visszament a szállásra.

– Nemsokára száraz lesz a ruhád, Marson. Kéred a fele pástétomot meg a fele kenyeret? – kérdezte udvariasságból, mert tudta, hogy a nő elutasítja, és övé lehet az egész.

– Nem, köszönöm.

– Egy harapást?

A nő némán a fejét rázta, és a hevenyészett ágyra rogyott, nehezen fordult oldalára, és egy pillanat alatt nyugtalan álomba merült, miközben Boro a földdel kevert pástétomot kente szét a kenyéren, és lassan falatozott. A tűz halvány, lobogó fényénél alaposan megnézte a nőt, és kiitta a narancslevet az utolsó cseppig.

Nő létere Maria Sonia válla széles volt, a dereka viszont vékony, kiemelte a nő gömbölyű csípőjét és szép, kerek ülepét. Boro Koro Maričnak rég nem volt része ilyen látványban, ilyen közelről, és mikor megette az utolsó falatot is, tűzbe hajította az üres konzervdobozt, és felvette a harcot vágyakozásával.

Önző vágy lüktetett szemében, besűrűsödött a heréiben, és olyan merevedést okozott, hogy meg kellett mozdulnia ültében, megigazítania a pénisz fekvését, mert már elviselhetetlenül feszítette. Tétován a nőhöz simult, és úgy érezte, felforr az ágyéka, és kitör belőle a nyirkos, nyálkás forróság, keveredik a kimondatlan szerelemmel és önváddal. Az alsónadrágjára ragadó kellemetlen hidegséggel.

Tántorogva állt fel, közben vigyázott, hogy fel ne ébressze a nőt, és eltámolygott a patak partjára. Bokáig a vízbe gázolt, arcába csapkodta a vizet, majd odaült a tűzhöz, rakott rá, és a parazsat piszkálta, a szikrákat nézte, és arra gondolt, miért is nem megy le a patak mentén addig az emlékműig, ahol már felhívhatná a mentőket, mert volt telefonja, amivel világhívhatott is, ha a fejlámpa felmondja a szolgálatot.

– Boro, Boro! – hangzott halkán a bivakból. Maria Sonia tudni akarta, hogy ott van-e.

– Itt vagyok – felelte Boro ijedten, mint akit valami helytelen dolgon kaptak.

– Gyere ide. Gyere ide hozzám.

– Gyere ide.

– Gyere. Kérlek.

Rakott a tűzre, a nőre terítette megszáradt ruháit, és melléje feküdt:

– Itt vagyok.

– Ó, Boro, csakhogy itt vagy. Hány óra?

– Fél tizenegy.

– Mintha valaki járkálna odakint.

– Én voltam az.

– Nem, nem. Hallottam, olyan volt, mint mikor egy kő kicsúszik az ember lába alól, és elpattan.

– Marson, nem volt semmi. Aludj nyugodtan. Az alvás jót fog tenni.

– Boro, hallod? Valaki járkál. Hallod?

– Nem járkál senki – mondta halkán Boro.

– Psssst. Figyelj.

– Boro, mikor láttad utoljára apádat?

– Nem láttam soha. Időnként írtunk egymásnak, és egyszer küldtem neki egy fényképet, amin a barátaim szerepeltek, amint segítenek nekem a lakásfelújításban. A kép hátára azt írtam, hogy itt minden egészen más, mint Afrikában. Két évig nem válaszolt, és amikor ki akartam menni hozzá, csatlakozott az Orvosok Határok Nélkül szervezetéhez, elhagyta Conakryt, mikor már megvolt a repülőjegyem, és elment Ruandába. Annyira mérges lettem, hogy a jegyet apám levelével együtt kidobtam a szemébe. Még egyszer jelentkezett Kigaliból, aztán nyoma veszett a népirtás idején. 1995 júniusában vagy júliusában.

– Jó ember lehetett, ha odament – mondta a nő a sötétben.

– Én akkor nem így láttam. Előlem szökött meg, és a felelősség elől, az önvád meg a vezeklés nehéz útját választotta. Akárhogy is történt, nyugodjék békében, vagy éljen boldogan, ha túlélte azt a vérontást. Nekem mindegy. De akkor nem volt az.

– És anyád hogy van?

– Decemberben lesz öt éve, hogy meghalt. Rám hagyta a lakásunkat, ő meg beköltözött az apja házába, ide a szurdok elejére. Szenteste fulladt meg szénmonoxidtól. A faház részben leégett. Eladtam, ami maradt belőle. Anyám apja, nagyapám partizán volt, és itt harcolt, ezen a vidéken, a krimi csapatban, ami később Šercer-zászlóalj néven lett ismert. A háború után harcostársaihoz hasonlóan itt épített hétvégi házat, amit később kibővített.

– Nem léteznek! Csupa gyilkosból állt az a csapat! Fél év alatt több ártatlan embert öltek meg Menišijában meg a Barjén, mint az olaszok az egész megszállás alatt! Megölték a rokonaimat Kožljekban és Otavén. Nagyapámat nagyanyám szeme láttára ütötték agyon. Fejszével. Bátyja családját elvitték a Krimi-barlanghoz, egymás után leöldösték őket, többeket még élve dobáltak be a barlangba. Nagyapám barátját a szeretőjével meg annak barátnőjével együtt lőtték agyon, pedig partizánok voltak. Élharcosok. Miro Pezdir komisszár volt, a lányt Vida Mažgonnak hívták. A fiú 21 éves volt, a lány alig 16, a barátnő egy évvel több. 6000 líra ellopásával vádolták őket és erkölcstelen életmóddal. Igen. Agyonlőtték, és bedobták őket. Mert hadművelet idején elhagyták a posztjukat. Nagyapám elmondta, hogyan búcsúzott tőle a barátja. A legjobb barátja volt Miro,

aki így szólt hozzá: „Tudod, Roman, a haza hív.” „Tudom”, válaszolta nagyapám. „Engem is hív, de nem a vörös forradalomba.” Nagyapám elmondta – emlékszem jól –, hogy a barátja nagyon rendes ember volt, és úgy nevelték, hogy semmiképpen se hanyagolja el a kötelességét, nemhogy lopott és hazudott volna. Miro Pezdir büszke és elvhű fiatalember volt.

– Népfelszabadító háború volt! – lett egyre elkeseredettebb Boro Koro Marič.

– Milyen népfelszabadító háború? Miről beszélsz? – vizionozta éles hangon Maria Sonia.

– Háború volt, és a partizánok a hazáért harcoltak – replikázott Boro Koro.

– Partizánok? A Komintern által finanszírozott párt hadserege! Nemzetek feletti szervezet, mit érdekli azt egy kis nép! Ne őrijs meg! – forrt a düh Maria Soniában. – A Dolomiti nyilatkozattal a párt magának tulajdonította az ellenállás jogát. Milyen harcról beszélsz? Csak provokáltak és elfutottak, aztán a civil lakosság szenvedte el a megtorlásokat.

– Négy nagy politikai rendszer csapott itt össze. Szükség volt a partizánmozgalomra. A gerillaharc pedig ilyen. Kis egységek szétszórt akciói a háttérben. Különböző is kollaboránsok és spiclik voltak – ellenkezett Boro Koro.

– Csak a partizánok elszemtelenedése után váltak azzá. Meg kellett szervezniük a faluőrsképeket, mert ti kényszerítették őket erre! – emelte fel a hangját Maria Sonia, és a fájdalmait feledve felemelkedett fekhelyéről. – Maga Kardelj rendelte el, hogy akcióikkal a partizánok kergessék ellenségeiket a megszállók karjaiba. Titóhoz is eljutott túlkapásaik híre, aki lefékezte őket.

– Hogy érted, hogy mi hajtottuk át őket az ellenséghez? Mentek maguktól.

– Úgy beszélsz, mintha az ügyvédjük lennél! Az egység, amiben nagyapád is benne volt, mindenkit megölt, aki a verdei transzportból nem csatlakozott hozzánk. Sokakkal együtt ők is a Krim barlangjában végezték. Ráadásul 1942. július 17-én az az egység 43 cigányt is megölt. Iška faluból hajtották ki őket a rétre, ahol a legbrutálisabb módon végeztek velük, nőekkel és gyerekekkel együtt. A gyerekeket lábuknál fogva csapták a fatörzsekhez.

– Fric Novak parancsnokot később átvezényelték Felső-Szlovéniába, ahol maguk végeztek vele. Már saját emberei is megelégték a tetteit.

– Marson, ez szintiszta fehérgárdista propaganda. A román árulók voltak, bizonyos előnyökért besúgták a partizánok tartózkodási helyeit, és a partizánok nem hagyhatták, hogy az ellenség adatokhoz jusson az állásaikról. A közelben működő Krvavice kórházat védték, de mit műveltek a tieitek Szent Urhnál? Hát a fekete kéz? – kiabálta Boro Koro. – Gyilkoltak! Élvezettel ölték!

– Milyen patetikus vagy. Egy néger, aki védelmezi a forradalom vívmányait! Hahaha! Szánalmas! – mondta Maria Sonia, majd élvezettel folytatta: – Apádat törzsi összecsapásban vesztetted el, és te akarsz engem kioktatni!

– Fogalmad sincs semmiről, Marson! Te csak turista vagy. Menj haza Argentínába, táncold a tangót, fald a marhahúst, foglalkozz az inflációval, és vigyél virágot Peron sírjára! – mondta Boro Koro durván, még bántóbb, még sértőbb szavakat keresett, magában elméleteket formált, hogy még jobban megsértse a diaszpórából idecsöppent nőt.

– Eredj te Afrikába! – mondta ez megvetően, és szavaival megelégedve, magabiztosan mosolygott.

– Baszódj meg! – mondta Boro Koro, mert semmi sem jutott eszébe.

– Csak veled. Nekem nincsenek előítéleteim – mondta a nő halkabban, arra számítva, hogy Boro Koro megérti csípős megjegyzését.

Maria Sonia közel a síráshoz megfordult a fekhelyén, és fejére húzta a kardiánját, ami füstszagú volt, de a füst sem tudta elnyomni kedvenc parfümjének illatát. Befúrta magát a falevelek és a ruhadarabok kupacába, miközben Boro Koro Marič megsértve, megalázva, és bizonyos értelemben megrövidítve kimászott a szállásból, dühösen leült a földre, a tűz mellé, megette a szendvicsét, amit fóliába csomagolva egész idő alatt a tűznél melegített, és a lohadó lángokat bámulva azon tűnődött, hogyan hagyhatná el ezt a helyet meg a nőt, akit pár pillanattal korábban olyan közel érzett magához, de közben annyira csúf és undorító lett, hogy Boro alig tudott megőrizni annyi méltóságot, hogy ne küldje el oda, ahonnan mindannyian származunk.

Rakott a tűzre, az gyorsan fellobbant, és beragyogta Boro haragos arcát, ő meg ült tovább, és nézett a túloldalra, összeütött két követ, a vízbe dobta mindkettőt, és figyelte, ahogy a csobogás megváltozik, új követ keresett, és elkeseredetten várta, hogy pirkadjon.

Mikor kiderült, és derengeni kezdett az ég, szél támadt, felébresztette a leveleket, mire a fák suttogó koronái súlyos harmatcseppeket hullattak alá, és a sötétből lassan kirajzolódtak a részletek. Apró, kínos részletek, melyeket vékony löszréteggel, feledéssel és tagadással borít be az idő. A moha zöldjét kiemelte a növekvő világosság, a foltok sűrű visszfényt vetettek. Nyálkás szalamandra lapult a gyökerek gubancában, és lassan mozdította a lábát, ügyetlen és fölösleges mozdulattal, mire sárga foltjai kékes árnyalatot kaptak. Lustán hunyorgott a szalamandra, kicsavart testtel Boro Koro Marič felé fordult, és megszólalt: – Testvér, azt mondom, vedd magadra nagyapád vétkét, ahogy unokád is át fogja vállalni a tiédet. Vedd védelmedbe ezt a különös adományt, és úgy oszd meg másokkal, ahogy mások osztják meg veled ajándékaikat.

– Ez az – mondta a göte, és foltjai megint sárgán virítottak.

A hideg és a nyirkosság Boro bőre alá hatolt, és megborzongatta. Eltaposta a foltos fekete kétélűt, ahogyan undorító csúszómászót tipornak el, majd félrerúgta. Hideg környékezte a lelkét, és minden lépéssel fokozódott ez az érzés.

Nem akarta felébreszteni Maria Soniát, látni sem akarta, s amikor nadrágcsizmáját kihúzta alóla, a lány felnyögött, hátára fordult, felkönyökölt, és gyenge hangon azt kérdezte Borótól, indulni készül-e.

– Indulok – felelte az rá sem nézve.

Maria Sonia megköszönte Boro gondoskodását, aki mellékesen odavetette, hol hagyott két fájdalomcsillapítót, majd csendben felöltözött, és belegázolt a vízbe. A Maharadzának elnevezett ismeretlen partizán emlékművénél, akit az olaszok és a hazai árulók elevenen megsütöttek, felhívta az információt. Elmondta a történeteket, megadta az adatait, mégsem tudtak a nyomára bukkanni. Utoljára a római repülőtéren látták, amint felszállt a Conakryba tartó gépre, aztán nem maradt utána semmi nyom, ahogyan elenyészik egy beteljesületlen szerelem emléke is, amely ugrásra készen némán áll lesben a lélek mélyének hideg fövényében.

GÁLLOS ORSOLYA fordítása